

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT POLITIKAI LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Készlet: közérdeklődők, papok és gazdasági egyetemi tagok egész évre 8 K, tiszteleti és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

Helyi közli telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a köziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm. 8 fillér, többzetűri közlésnél 6 fillér. Nyit-tár sora 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és klóring 10,489. szám

Egyke.

Senki, semmiféle körülmények között élő ember nem érzi az Egykének oly végtelen fájó, megölő hatását az életben, mint a gazda!

Csak el kell képzelni, hogy mi az, midőn a természet megadta a szemet, lelket gyönyörködtető, szép eredménnyel kecsegtető terméskilátásokat, nincs munkakész, mely segítségünkre lenne.

Volt idő, midőn fölös számban is voltak munkásaink, ma nemhogy fölös szám nincs, de a szükséges minimumot sem kapjuk meg. Ha ma végig megyünk egy-egy falun, azt tapasztaljuk, hogy kihalt, csendes az; nem mint azelőtt, mikor gyermeklármától volt hangos az utca.

Ha összehasonlítjuk a puszták körül fekvő falvak születési számát: egy, csak közepes cseledecséggel bíró puszták születési számával, óriási, megdöbbentő arányt látunk, pedig már a cseledecség közt is kezd lábra kapni az Egyke.

A szegényebb falusi népen kezdve, végezve a legjobb módú polgárházon, mindenütt az Egyke divik. Mert az Egykés ember mindenütt előnyben részesül a több gyermekes fölött.

Fordítsuk meg tehát a dolgot, adjunk előnyt minden téren a többgyermekesnek; egyedül ezen a fordulóponton lehet szerény véleményem szerint segítenünk a szörnyű bajon.

Itt tehet egyedül leghatékonyabban valamit úgy földesur, mint gazdatiszt, mint egyáltalán minden hazáját szerető polgár. A földesur épp úgy, mint a gazdatiszt, valamint mindenki, ki más működésére van rászorulva, már saját érdekében is kell, hogy többre tartsa azt az embert, ki nagyobb családról gondoskodik, mint azt, ki könnyen élve „ma itt, holnap másutt” elvet vallja!

Miért tűzünk ki jutalmakat a hosszú ideig szolgált cselédek részére? Mert a gazdaságokra is áldásszámba megy, ha egy-egy cselédünk hosszabb ideig van nálunk alkalmazásban, mert ez mintegy össze van forrva érdekeinkkel. S mely alkalmazottjaink adják ezen hosszabb szolgálati idővel bírónak számát? Bizony nem az Egykések, vagy gyermektelenek.

Érdekes volna ezeknek statisztikáját kibővíteni oda, hogy bennfoglaltatnék ezen pont is. Bizonyára meggyőznének a számok, hogy ezen hosszú szol-

gálati idővel bírók mind egytől-egyig nagyobb családú emberek, legyen az gazdatiszt vagy köz-cseléd.

Jutalmazzuk, részesítsük előnyben lépten-nyomon minden elgondolható téren, minden a legkisebb és legnagyobb eszközökkel a több gyermekű anyákat; alkalmazzuk mindenütt a több testvérrel bíró ifjakat, lányokat; adjunk elsősorban ezeknek kenyeret kezükbe, tegyük megélhetésüket könnyebbé. Legyünk igazságosak!

Mert mit tapasztalhatunk? Az Egyke hozzászokva a könnyű, sokszor láha élethez, edzetlenebb és hasznavehetetlenebb munkása lesz a kenyérkereső pályákon.

Hányszor tapasztaljuk, hogy igen jó módon felnevelkedett és háta mögött elég szép vagyont tudó Egyke oly állást nyer el, melyért számtalan, több testvérral bíró ifju imádkozott, hogy megkaphassa azt; azon reményben, hogy szegénysorsu szüleit, kik minden vagyonukat a sok istenadta gyermek felnevelésére, taníttatásába ölték belé, öreg napjaikban eltarthassa.

Csoda-e, ha ekkor az a sok gyermekes szülő kifakad, hogy örült az, ki csak Isten törvényével törődve, a nemzet számára szaporítja s a megélhetésért való nehéz küzdelem terheit veszi sok gyermekével a nyakába és fiát, lányát óva inti hasonló ostoba becsületeségtől...

A napokban hallottam egy persze jó módban levő Egykés uniembertől, ki midőn hasonló állásbeli, de már szerényebb anyagi körülmények közt levő, egyik társának ötödik gyermeke születéséhez gratuláltak, a következőket: „Meg nem foghatom, hogy lehet valaki annyira a világtól elmaradott s a korral haladni nem tudó, hogy öt gyermeke legyen”.

Nézzük most a polgári családok Egykéjét, mikor katonáskodásra kerül a sor.

Elkövetkezvén az idő, midőn a polgártárs egyetlen fia katonasorba kerül, megmozgat a világon mindent, — és eredménnyel — magát nem szégyenli nyomoréknak hazudni, szegénységi, majdnem koldusági bizonyítvánnyal nem átalja magát felszerelni (mert kap is!), csak hogy egyetlen fiát, mint „családfenntartót” a katonáskodás terhei alól felmenthesse, dacára annak, hogy fia csak szórakozásképpen foglalkozik a komoly munkával.

A fiu denique kimenekül s

mi történik? Az, hogy most már egy vagy tán két szolgagyerek is lesz fogadva az átlatok nagy számának gondozására, a földek megmunkálására, a fiu pedig: járja a leányos házakat, a falu Don Juanja lesz, rendezti a mulatságokat — szóval, éli világát. A szomszédok fia pedig, a szegény zsellér gyerekei kik napszám és egyéb nehéz, másoknak teljesített munkával keresik gyámtalan, tehetetlen, igazán a dologtól elnyomorodott édesapjuk, anyjuk s több apró testvéreik keserű kenyerét, elfacsarodó szívvel látják ezt s folyton arra gondolnak, hogy az ösztől fogva egygyel kevesebben lesznek a kenyérkeresők a nagy családhoz, mert a legidősebb fiu katonának fog menni a háztól.

De jövőre még szomorubb lesz az állapot, mert akkor meg a második fiu is el fog menni, hisz erős, derék, tagbaszakadt fiu. Ekkor lesz még csak nagy a yomor, sok a hideg, kevés a kenyér.

Hát lélek szerint van ez így? Szabadna ilyennek megtörténni? És mondja valaki, hogy nem így van ez?

Melyik szakíthatja ki kenyérkereseti évei közül azt az egy évet könnyebben: az Egyke-e, vagy a többgyermekes apának fia, kinek gyermekei után, a bár kevés tápintézeti és tandíjakat csak sok-sok álmatlan éjszaka átvirrasztása után nehezen lehetett megfizetni.

Hát bizony eltagadhatatlan szomorú valóság, hogy ma minden vonalon az Egyke nemzetrontó erkölcstelenségének kedvezünk. Ez nem jól van így.

Hogy melyek volnának azon módok, melyeknek alapján az egy vagy többgyermekes szülők fia a katonáskodás terhei alóli mentességet élvezhesse: ezeknek meghatározását bizzuk nyugodtan jobbaink bölcsességére. Mi csak kérjük őket, hogy tegyenek valamit e tekintetben; ezzel kettős cél felé törekednénk; az átkos Egyke csökkentésére és egyúttal a nemzet szaporításának jutalmazására.

Kérjük őket továbbá arra, hogy hassanak oda, miszerint a többgyermekes szülők az állam által több uton-módon támogatassanak, az Egykések fölött előnyben részesíttessenek; az állami hivatalokban egyes átlásokra történő kinevezéseknél elsősorban tekintettel legyenek a folyamodó testvéreinek a számára.

Hogy ezek — igazságtalanság elkerülésével — keresztülvihetők és a nagy baj szanálására nagy részben alkalmasak lennének, erősen hiszem.

Miután legujabban egy nemeselekkü főúrunk az ügyet kezébe vette, nagy a bizodalom, hogy eme nemzeti fejlődésünket lezáró, elfojtó Egyke-rendszer jege rövidesen meg lesz törve.

Adja Isten, hogy így legyen!

Pfeiffer János.

Hogy lehet meggazdagodni.

— Egy új intézmény ismertetése. —

Irta: Weitner Béla.

Ha valaki a takarékoság útjára lép, ez az út bizonyosan elvezeti a gazdagság birodalmába. Ha az út eleinte fáradságos is és többé-kevésbé nélkülözésekkel jár, azért az ne riasszon vissza senkit sem attól, hogy leküzdvé az akadályokat, mindig csak előre nézzen mindaddig, a míg el nem érte a gazdagság országát. És vajjon mikor jutunk el oda? Tévedés azt hinni, hogy csak akkor, amikor már pénzt és egyéb javakat halomra raktunk. A gazdagság már sokkal előbb kezdődik: itt és akkor, amikor parancsolni tudunk akarataunknak és öntudatosan megszabjuk igényeink határát; szóval akkor, amikor győzött felettünk és uralkodik rajtunk a takarékoság hajlama. Ekkor már gazdag az ember, mert igényeit a minimumra szorítja, keresetének és jövedelmének forrásait mind a gazdaságos előrelátás keretében vonja be, ami őt mind nagyobb és több takarékoságra ösztönzi, de egyszerűsmind nagyobb munkásságra is serkenti. Innen kezdve sorsának hajója megtordult és önkéntelenül is a jobb viszonyok partja felé evez.

Nem kell gazdagnak születni, hogy gazdaggá legyünk. Óvakodjunk a felesleges kiadásoktól és látni fogjuk, hogy a gazdagság nem az az elérhetetlen magaslat, amelyre csak születni lehet. A 48-iki törvények lerombolták az utolsó válaszfalakat, amelyek hazánkban ember és ember között főnállottak. Mindenkinek módjában áll erejéhez és tehetségéhez képest annyit szereznie, hogy meggazdagodhassék. Állami intézményeink egész vonalán a demokratikus fel-fogás érvényesül. A pór fia ép úgy vállalhat hivatalt, úgy üzhet kereskedelmet vagy folytathat ipart, mezőgazdaságot, mint más ember és ép úgy meg is gazdagodhatik.

Rendkívül sok a mi tennivalónk. Gazdasági hátramaradottságunkból csak úgy lábolhatunk ki, ha a nemzet minden tagja fokozott munkálkodást fejt ki, nehogy a világversenyben az utolsók közé kerüljünk. Országunk sokáig a nyugat és kelet ütköző pontja volt. Népünk ereje a

sok százados önvédelmi harcban ki-
merült. Most nyugodtabb időket élünk.
És ha látjuk azt a versenyt, amely-
lyel a nemzetek egymás között gyű-
lekeznek, akkor a hazának minden
fia tartja szem előtt azt, hogy saját
személyével nemcsak az egyént kép-
viseli, hanem a köznek is tagja, aki
munkálkodásával és takarékoságával
nemcsak a saját, hanem a nemzet
sorsát is előbbre viszi. Ugy az egyén
boldogulása, mint a nemzeté csak
attól függ, hogyan tudja javait ösz-
szegyűjteni. A javak összegyűjtésé-
nek sok módja van. Államférfiaink
gazdasági és szociális érzékét jel-
lemzi és dicséri az a sok intézmény,
melynek hivatása, hogy ebben az
országban a legszegényebb embert
is takarékoságra serkentse.

Ezek között az intézmények kö-
zött a legelső helyet a postatakarék-
pénztár foglalja el, mely a szegény
embernek is módot nyújt arra, hogy
megtakarított fillereit magának az
államnak szavatossága mellett biztos
helyen őriztesse és kamatoztassa.
Kormányunk a postatakarékpenztár
keretében ez év elején egy kiváló
szociális érzékről tanuskodó intéz-
ményt léptetett életbe. Hogy a leg-
szegényebb sorsban élő ember is
részesévé váljék a nemzet gazda-
sági életének, alkalmat adott arra,
hogy bárki állampapírt vásárolhasson,
még pedig erejéhez mérten kisebb
összegben is. A 4 százalékos magyar
koronajáradék eddig legolcsóbban 100
koronáért volt csak kapható. Szegény
embernek sok pénz ez. De vajjon
szabad-e honfitársaink millióit a nem-
zet gazdasági versenyéből kizárni?
Államférfiaink bölcsessége megtalálta
a módot arra, hogy a legszegényebb
ember is vehessen állampapírt a
postatakarékpenztár útján, még pedig
25 koronás részjáradékokban. Ha a
betétkönyvecske meghaladta ezt az
összeget, a fél kíváratára a posta-
takarékpénztár díjmentesen megszerzi.
Ez az intézkedés nemcsak a szegény
ember sorsán segít, nemcsak az ő
takarékosági hajlamát van hivatva
fejleszteni, hanem hős előrelátás-
sal azt fogja eredményezni, hogy
állampapírjaink nagyrésze a belföl-
dön helyeződik el.

Bárha minél többen csatlakoz-
nának a nép milliói közül a nemzet
gazdasági felvirágoztatásának nagy
táborkarához.

Egy minta-szövetkezet.

A milánói olasz Unione coopera-
tiva fogyasztási és áruszövetkezet
— látás után beszélve róla — igen
tanulságos berendezési és szerve-
zésű fogyasztási és áruszövetkezet.
A Sempione-utcában van a hatal-
mas kétemeletű épület. Itt van ut-
cára nézőleg az árukirakat és benn
a raktár és ehhez az épülethez a
nagyarányu termelés-fogyasztás szük-
ségéhez képest, éppen most egy ha-
talmas, új épületszárny fölépítésén
munkálkodnak az építők. Mert a szö-
vetkezetnek csak a bora 40 ezer
hektólitert tesz ki s az igazgató ki-
jelentése szerint pincéiben még a
bor sem fér immár.

Tudjuk, az áruházak a napkeleti
bazárokból fejlődtek ki. Ősi marad-
ványa annak a maig ismeretes Leip-
ziger Messe.

Londonban az amerikaiak, ameri-
kai pénzen egy óriási áruházat épen

most nyitottak meg, hogy legyen az
a nemzeti erő symboluma, amint ők
mondják. A versengés és a felülke-
rekedés mintája! Van ott sok ilyen
áruház még, nevezeiések: a White-
ley, Harrod, Maple stb. Tavaly nyílt
meg Berlinben a Passage-Kaufhaus,
a berlini híres A. Wertheim-áruház
mellé, mely utóbbinak évi forgalma
70 millió. Budapesten is vannak bő-
ven áruaktárak, szövetkezetek és
áruházak. Ilyen a Magyar Tisztvisé-
lők és Vasutasok Szövetkezete és
főleg a központi szervezetű Hangya,
valamint a vasuti árucarnokok.

Van elég áruház továbbá Wien-
ben (Bécs), nevezeiések a müncheni
Tietze-féle új áruház, egy négyeme-
letes liftes, nagyszabású bazárfele,
ott van végre a nápolyi nagy áru-
ház. Láttam azokat. De a mi saját-
ságos viszonyaink között, szemben
Ausztriával és tekintettel a mi indi-
viduális hajlamainkra, szükségle-
teinkre és nemzetiségeinkre, hát én
látás után, berendezés szerint a leg-
praktikusabbnak és utánzandónak
hazánkban a milánói Unione coope-
ratívát ítélem. Kisebb szabású Ge-
novában is vagyon.

Figyelemre méltó ennek a coope-
rativa, magyarul: együtt működő szö-
vetkezetnek a berendezése és histó-
riája. Az épület földszintjén az élelmi-
és fűszerárak találhatók s a járó-
kelő közönség részére a hirtelen
szükséges esernyő, kalap, nyakkendő,
papír s könnyebb kézműárak vannak
elhelyezve. Azután emeletenként és
osztályonként a ruházatkodási, szoba-
berendezési, gyári és kézműipari
tárgyak vannak fölhalmozva, különös
tekintettel a milánói belvárosi lak-
osság szükségletére. A szövetkezet-
nek vannak fiókjai is a külvárosok-
ban, az odaváló munkásnép szükség-
leteihez illesztett élelmezési és más
egyéb árukkal. Ki mondja, hogy
mindebben nincs praktikus előrelátás?
Az egész cooperatív-szövetkezet csak
szűkebb területre való munkakörrel
dolgozik; vagyis nem centralizál, nem
központosít, hogy így az árukat ol-
csón adhassa s ekként az intézményt
a szállítás és az ellenőrző hivatal-
nokok sok költségeitől megkímélve,
egyszersmind a helyi és környékbeli
kézi és gyáriipar termékeit a távoli
és a külföldi áruk versenyével szem-
ben megvédelmezhesse.

Ami a történetet illeti, az Unione
cooperativa 1886 ban, 24 év előtt
alakult meg; 134 magán- és közhi-
vatalnok alapította, de egyéb állású
személyek is résztvehettek abban,
ha egy 25 lírás vagy koronás rész-
vényt három év alatt befizettek. Mily
piciny volt a kezdemény: Az alap-
tőke eleinte csak 1712 líra volt, de
az már 1907-ben 5 és fél milliót tar-
talt ki, hozzá közel 2 millió tartal-
léktőkével. A tagok száma jelenleg
13.500, ebből 5150 nőszemély. A
25 lírás részvények értéke ma 32-ön
áll. Az alapítás első évében az áru-
forgalom csak 7000 lírát tett ki,
ma több a 11 milliónál.

A szövetkezet nem csupán a tag-
jainak, de a közönségnek is szolgál-
tat árut, amely tápszerből, bor, fa és
kőszén, ruházati cikkek, butorok és
házi eszközökből áll.

A szövetkezet központi raktára
Európa legnagyobb fővárosai lakós-
sainak számarányához viszonyítva
(Milanó lakossága most 491 ezer
lélekszám), jelenleg a legnagyobb, a

legtetemesebb raktár aránylag, azzal
a különbséggel, hogy a szövetkezeti
raktár a milánói polgároké, míg
másutt egy-két tőketulajdonosé az
ily áruház rendszerén. Így van ez
Bécsben, Nápolyban, Münchenben,
Berlinben s ilyenek a nálunk lévő
bazárházak és árutelepek is.

A főraktáron kívül — amint mon-
dám — még 5 fiókáruháza van a
lakosságnak élelmiszerekkel, melyek
a legnépesebb városrészekbe helyez-
ték el, sőt némely kerületben van
egy-egy fiók, a munkásoknak szük-
séges ruházati és háziesszűkökkel is.

A részvények után az osztalék
maximuma 5 százalék. A nyereségnek
másnemű előnye a vásárlóknak, le-
gyenek akár tagok, akár nem, visz-
zatérül. Ennek az az oka, hogy a
nyereség a mérlegben 10 százalék
jövedelmi adóval van az olasz tör-
vények szerint megterhelve s így
kénytelenek olesón adni az árut.
Ez a kényszerűség az új adótörvé-
nyek szerint nálunk is el fog követ-
kezni a kereskedőkre, az áruházakra
és a szövetkezetekre vonatkozólag.
Mert a pénzügyi tisztviselők az új
törvények szerint a jövedelem meg-
állapítása végett nálunk a könyveket
át fogják nézni.

Az olasz szövetkezet a saját tag-
jai részére lakóházakat is szándé-
kozik építeni. Megalapította már
az ugynevezett Albergo Popolaret
(népotthont). Ebben 540 szobácska
van, a szükséges étkező-, szórakozó-,
olvasó-, fürdő- és borbély-helyisé-
gekkel. Hat év óta az Albergo Po-
pulare nagy szolgálatot tesz a nép-
nek. Van éjjeli menedékhelye is (dor-
mitorio) 400 ágygal, hol a szegény
ember 20 fillérért elhelyezést talál a
modern egészségügyi berendezések-
kel ellátott termekben.

A cooperativa saját személyzete
részére könyvtárt, iskolát, takaré-
kpénztárt alapított s e célra az évi
mérlegből 11 százalékot ír le, mely
összeg évenként már most kitesz
76—90 ezer lírát.

Ezenkívül a cooperativa Olaszor-
szágban az önvédelem és szövetke-
zet érdekeit védelmezi gazdaságilag.
A saját hírlapjaival támogatja a szö-
vetkezeti ügyet, ingyenes közhasznú
könyveket, hirdetéseket, reklámokat
terjeszt. A legforgalmasabb közpon-
tokban közgyűléseket tart és rendez,
ugy hogy javaslatáival a szövetke-
zeti ügy élén áll Európában. Oly té-
nyek és tömör adatok ezek, melyek-
ről időszerű gondolkozni és megem-
lékezni, mint Ausztriával való viszonyunk
folytár: a nemzeti önségely igen
hathatós és célszerű formájáról.

Hazánkban a különféle szövetke-
zetek célját, rendeltetését, célszerű-
ségét s a bennük rejlő gazdasági,
nemzeti és központosító erőt cél-
talan dolog és fölösleges hangsú-
lyozni. Ismerjük, látjuk, annál fogva
azokat gyakorolnunk és szerveznünk
kell. Mindenütt el kell ültetni az
alma és diófát, ha más szedi is le
a gyümölcsöt róla. Hazánkban ugya-
nis azt vesszük észre, hogy a keres-
kedelem, a nagytőke és a nagybirtok
uralkodása felé vergál. Egyedül
a nagytőke és a nagybirtok akar
uralkodni, holott sem állami önálló-
ságunk, sem szilárd irányzatú pia-
cunk, sem jó közlekedési eszközeink
nincsenek, sem egységes nemzeti
társadalmunk nincsen, hogy a nagy-

tőke és a nagybirtok eme nemzet-
boldogító vállalkozásának kedvezzen,
hogy a magyarosítást előmozdítsa,
hogy ily módon önmunkásságra és
önállóságra serkentse a kisembert.
Annál fogva teljes erővel a szövetke-
zeti ügy, a kisemberek összeállása-
nak vállvetett eszközeihez fordulva,
annak formáihoz kell tüzzel-vassal
ragaszkodnunk. Össze kell fognunk,
egy kézre dolgozni, hogy a magunk
és gyermekeink jövőjét biztosíthas-
suk és idegenek anyagi és szellemi
rabszolgái ne legyünk.

A társulási, az üzleti, az erkölcsi
energiát annak okáért fölébresztetni,
ápolni és fenntartani kötelességünk,
ha élni és gyarapodni akarunk. Ahol
az országban bármilyen irányú érté-
kesítő, fogyasztó szövetkezetek van-
nak, azoknak részére autonómiailag,
megyénként és városokként központi
raktárokat, helyi raktárakat kell lé-
tesíteni és állítani. Az árukra nézve
időnként egységes árjegyzékeket kell
kibocsátani és pontos súly- és mér-
tekegységet kell rajtuk jelezni. Ez
főleg a Hangya dolga, melynek az
országban 840 tagszáma van. A szö-
vetkezetek adóját pontos mérleg és
időnkénti kivétel és ellenőrzés által
kell és fogják is bizonyosan nyilván-
tartani. És végül a különféle értéke-
sítő és fogyasztási szövetkezetek ke-
zelésére az eljárásokra és főleg a
mérlegkészítésre nézve utasításokat,
nyomtatványokat kellene kiadni s azok
megtanítására vándortanítók képében
egyeseket megbízni. Az új adókat a
korábbi év mérlegje szerint fogják
kíróni. Valamint a szövetkezetek fej-
lődése érdekében arra alkalmas kö-
zegek által a vasut és postai össze-
kötetések nehézségeit valamiként
enyhíteni és eltávolítani volna szük-
séges. Külföldiektől, idegenektől ta-
nulni kell, de mindig a saját hely-
zetünket, viszonyainkat és érdekei-
ket tartjuk szem előtt, ha erkölcsi-
leg és anyagilag élni és boldogulni
akarunk.

Balásy Dénes.

Legujabb.

Budapest, június 29.

Az intéző-bizottság ülése.

Kossuth Ferenc, a függetlenségi
párt vezére, még hétfőn összehívta
a függetlenségi párt intéző bizottsá-
gát kedden délelőtt 11 órára.
Az összehívást némi differenciák
előzték meg. Sokan azt akarták,
hogy az intéző-bizottság még hétfőn
d. u., vagy este, közvetlenül Kossuth-
nak Lukácsossal való tárgyalása után
tartson ülést. Mások inkább szerdára
közvetlenül a függetlenségi párt ér-
tekezlete előttre akarták a bizottság
ülését halasztani. Kossuth Ferenc
azonban másként döntött s így ült
össze kedden délelőtt 11 órakor az
intéző bizottság.

— Lukács László — mondotta
— Kossuth — mint a király embere
járt nálam és előterjesztette javas-
latát. Közölte velem, hogy a minisz-
terelnökséget, a belügyi és pénzügyi
tárcákat magának akarja fenntartani,
míg a többi tárca a negyvennyol-
casoké lesz. Kijelentette, hogy a füg-
getlenségi párt a bankkérdésben abba
a helyzetbe kerülhet, hogy ragasz-
kodhatik programszerű követelésé-
hez, az új kormány nyilatkozatot te-
het az önálló jegybank mellett, ki-
jelenheti, hogy a nemzetnek törvé-
nyes joga van hozzá, de mert az
idő nagyon kevés a bank előkészí-
téséhez, a közös jegybank számára

három éves provizoriumot kér. Én erre nyomban kijelenttem, hogy ezt nem fogadhatom el s hogy meggyőződéseim szerint a párt is visszautasítja az ajánlatot, mert teljes ellenében van az alkotmányosság elvével és a parlamentarizmussal, de különben se hozza közelebb a függetlenségi pártot elveihez.

Lukácsnak írásban átadott kibontakozási ajánlatát ezután felolvasták. Lényege az, hogy:

1. Függetlenségi kabinet alakítandó, a melyben öt tárca pártönkivüli hatvanhetesekkel töltenék be és pedig: a miniszterelnökség, a belügy, a pénzügy, a honvédelem és a horvát miniszterium.

2. Ennek ellenében kötelezi magát a függetlenségi párt, hogy törvénybe iktatja az általános, egyenlő választói jogot.

3. Megszavazza az összes állami szükségleteket, valamint azokat a javaslatokat, amelyek a kormányzat érdekében kívánatosak stb.

4. Három éves bankprovizorium.

A Lukács-féle ajánlat felolvasása után Kossuth Ferenc igen nagy határozottsággal kifejtette álláspontját e tervre vonatkozóan, valamint azt, hogy a függetlenségi párt az ajánlatot semmi körülmények között nem fogadhatja el.

Az egész intéző bizottság egyhangú helyesléssel és tetszéssel fogadta Kossuth szavait. Utána Teleki Arvéd szólalt fel föl elsőnek, aki hozzájárult Kossuth kijelentéséhez. Holló Lajos szintén visszautasította a Lukács-féle merényletet.

A pártértekezlet.

Kossuth Ferenc a függetlenségi párt értekezletét tegnap d. u. öt órára hívta össze. A távirati meghívó szerint az értekezleten a párt legfontosabb belügyei kerülnek tárgyalásra.

A párt válaszának átadása.

A függetlenségi párt által a Lukács László volt pénzügyminiszter mint homo regius javaslataira nézve hozandó határozatot Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter, mint a függetlenségi párt elnöke, ő felsége iránti hódolatból illendőnek tartotta, hogy személyesen, írásban nyújtsa át Lukácsnak. Ezt az elhatározását közölte Lukács Lászlóval, aki azonnal tekintettel arra, hogy Kossuth Ferenc még lépcsőket járni nem tud, és saját házában lift nincsen, a határozathozatal után Kossuth Ferencet a kereskedelmi miniszteriumban fogja újból felkeresni.

HIREK.

— **M. t. Olvasóinkhoz.** A »Székely-Udvarhely« c. hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap megjelenő politikai lap tizenötödik évfolyamának második felére előfizetést nyitottunk. M. t. olvasóinkat arra kérjük, hogy előfizetésüket minél előbb megújítani sziveskedjenek.

Új program hirdetését fölleslegesnek tartjuk. Politikai hitvallásunk kezdettől fogva függetlenségi és 48-as Kossuth-párti volt. Jövőre is az marad. Ezért küzdöttünk az utóbbi nemzeti ellenállás idején oly eredménynyel, hogy vármegyénk összes választókerületeiben függetlenségi és

48-as képviselőink vannak. Székely testvéreink pedig vármegyeszerte átértik és átérzik immár, hogy magyar hazánk minden polgára csakis úgy boldogulhat, ha önálló, független és szabad lehet ez az ország.

— Vezércikkeink nagyrészt: P. Ábrahám Dezső, Beck Lajos, Burgán Aladár, Buza Barna, Dencz Ákos, Fenyvesi Soma, Gotthárd Sándor, Gyarmathy Dezső, Kálosi József, Lázár Pál, Mérey Lajos, Nagy Emil, Ugron Gábor, Zakariás János országgyűlési képviselők és más fővárosi s helyi írók tollából közlőhettük.

Politikai értesüléseinket pedig a legautentikusabb forrásból, mindig kiforrott, biztos adatok szerint hozhattuk.

Tetemes anyagi és szellemi áldozatot követel egy ily tömören összeállított, a legaprólékosabb dolgokra is figyelmet fordító ujság hetenként kétszer való megszerkesztése és kiadása. Aki ezt behatóbban vizsgálja és átérteni tudja, méltányolni mindenesetre csak az képes.

Mi azonban másfél évtizeden át a legnagyobb áldozatokat is meghoztuk abbéli reményünkben, hogy a m. t. olvasók ezt előbb-utóbb méltányolni fogják s a »Székely-Udvarhely«-t, mint e vármegye egyedüli 48-as függetlenségi politikai lapját a megérdemelt támogatásban részesítik.

Ezzel a reménységgel, székely hazafias bizalommal ajánljuk lapunkat a m. t. olvasóközönség jóindulatu pártolásába s kérjük az előfizetések megújítását, melynek könnyítésére díjmentes postatakarékpénztári befizetési lapokat mellékelünk.

Teljes tisztelettel:

a »SZÉKELY-UDVARHELY« szerkesztősége és kiadóhivatala.

MOST KÖTIK A KÖIRSFÁNAK...

Most kötik a kőirsfának
Lombját koszoruba,
A rőtámat most daloljak
Csöndes kis falumba...
Most nyílik a kertek alján
Viola virágom
Ottan virult szép tavaszom,
Boldog ifjúságom,

Fecskemadár fölkeresi
Ereszünket újra.
Megsejti, hogy merre van a
Hazajáró útja.
Harmatos köny felesókolja
A bimbót az ágon,
Az én könyem soha többé
Tűnő ifjúságom.

Most hullanak a szívemre
Temetővirágok,
Hűtlenül most hagynak el
Engemet az álmok.
Tavasz jöttét virulását
Hajh! Hiába várom
Soha többé vissza nem jő
Az én ifjúságom.

Kiss Arnold.

— **Egyke.** Mai számunk vezető helyén e cím alatt nagyfontosságú kérdéssről szóló cikkelyt közlünk Pfeiffer János tollából. E cikkelyt, mely ami intencióinknak és szomorú állapotainknak is megfelel, a »Köztelek« című lapból vettük át, tekintélyes

laptársunk szíves engedelmével. Midőn ezt megemlíteni e helyen kötelességünknek ismerjük, egyúttal m. t. olvasóink figyelmébe ajánljuk a nagyérdéki közleményt. Vajha országos, de különösen székelyföldi visszhangra találva azon elv, hogy a családok embereket már magyar nemzeti, de emberbaráti szempontból is — minden téren a megérdemelt előnyökben részesítenék. A bünnös »Egyke«-rendszert csakis így lehetne kiküszöbölni. Számtalan alkalom van az életben, ahol a több tagból álló családok emberek iránt humánus érzelmeinket igazolhatjuk. Ne feledkezzünk el az ilyen kedvező alkalmakról. Legyünk jóindulatu emberbarátok!

— **Gábor Áron emléke.** Háromszék hazafias közönsége ez évben is ünnepélyt rendez holnap, július 2-án, Gábor Áron, a székely ágyuhős halálának évfordulóján, az eresztevényi temetőben levő sírnál. Az ünnepélyt a sepsiszentgyörgyi Kossuth Lajos asztaltársaság rendezi.

— **Az első székely hazipari országos szövetkezet** igazgató választmánya holnap (pénteken) délelőtt 10 órakor Székelyudvarhelyt, a román. kath. főgimnázium nagytermében tartja első ülését, melyen a módosított alapszabályokat tárgyalják és a közgyűlés idejét fogják megállapítani.

— **Székely iparostanoncok felvétele.** A székelyfiuk rendes ipari elhelyezése az idén a következő helyeken és sorrendben fog megejteni. Julius 10-én Marosvásárhelyt a vármegyeaházán; 11-en Szászrégenben az alsórégeni járás főszolgabíróháznál; 12-én Nyárádszeredában a főszolgabíróháznál; 14-én Barótban a községaházánál; 16-án Kézdivásárhelyt a főszolgabíróháznál; 17-én Kovásznán a főszolgabíróháznál; 18-án Sepsiszentgyörgyön a vármegyeaházánál; 20-án Csíkszeredában a vármegyeaházánál; 21-én Gyergyószentmiklóson a főszolgabíróháznál; 23-án Székelykeresztúron a főszolgabíróháznál; 24-én Székelyudvarhelyt a vármegyeaházánál; 25-én Parajdon a községaházánál. A felvétel mindenütt d. e. 9 órakor kezdődik. Előzetes folyamodás nélkül is a fiuk szülőikkel megjelenhetnek és előszóval kérhetik az elhelyezést. Csúpan az iskolai bizonyítványt kell bemutatniok.

— **Halálozás.** Paál Árpád drt, vármegyénk főjegyzőjét súlyos családi gyász eset érte. Édesatyja, bethlenfalvi Paál Géza, kecskeméti állami főreáliskolai tanár, Budapesten életének 57-ik évében, hosszas szenvedés után elhalt. Még sokan emlékeznek arra az esetre, — annak idején a lapok is élénken tárgyalták — mikor az elhunyt, aki akkor a brassói főgimnáziumnak volt mély tudású és jeles tanára, 12 évvel ezelőtt, második házassága miatt (második neje ugyanis református nő) fölöttes hatóságával összeütközésbe került. Ekkor állását is odahagyta volt. A temetés a székelyudvarhelyi vasuti állomástól f. hó 27-én, vasárnap d. u. történt általános részvét mellett, a honnan a halottat Székelybethlenfalvára szállították és az ottani temetőben helyezték örök nyugalomra.

— **A szegény ügy rendezése.** A »Székely-Udvarhely« több alkalommal foglalkozott egy vármegyei szegényház létesítésének kérdésével. Az Országos Szegényügyi Egyesület, mely a rendkívül nagyjelentőségű, de nálunk — sajnos — annyira elhanyagolt szegényügynek országos rendezését tűzte ki céljául. Ez egyesület Návay Lajos v. b. t. t., képviselőházi alelnök elnöklésével most tartott első választmányi ülésén állapította meg működési programját főbb vonásokban. Az elnök javaslatára elhatározták, hogy a vármegyéket, községeket és egyéb testületeket igyekezni fognak megnyerni az akció támogatására.

— **Érettségi vizsgálat.** A helybeli reform. kollegiumban jun. 24, 25, 26. napjain folytak le a szóbeli érettségi vizsgálatok. Az eredmény: jeles 3: Gönczi L., Pálffy L., Keresztes K.; jó 10, elégséges 9, javítóvizsgálatra utasított 4. A Soly-mossy Endre nevére tett alaphól a két legkiválóbb feleletért Pálffy László és Gönczi László nyert jutalmat.

— **Évzáró ünnepély a reáliskolában.** Az állami főreáliskola évzáró ünnepe gazdag műsorral nagyszámú érdeklődő közönség jelenléte mellett jun. 29-én, kedden délelőtt 10 órakor folyt le az intézet tornacsarnokában. Az ünnepélyt az ifjúsági énekkar által lelkesen előadott Hymnusz nyitotta meg. Ezután Soly-mossy Lajos dr adta elő az iskolai év történetének minden nevezetesebb mozzanatára kiterjedő, gondosan megszerkesztett igazgatói jelentését. Az egyes jutalmak kiosztásánál különösen hangsúlyozta, hogy a tanulók az elmúlt év folyamán általában megfelelő szorgalmat fejtettek ki, jutalomra is többen érdemeket volnának, mint ahányan abban most valóban részesülhetnek. Ezután az ifjúsági énekkar által előadott népdalegyveleg következett, a mely szintén, de még inkább a második előadott népdalegyveleg gondos betanulása és összevágó előadása folytán, a közönség élénk elismerését és tapsait érdemelte ki. Jó összehangolással által előadott »Templomi aria« is, Stradellától. Derzsi Lajos VII. o. t. Váradi A. »Az Ur ítéle« c. költeményének átértett elszavalásával, Schömer Ottó német, Farkas Miklós pedig francia nyelven és kiváló jó kiejtéssel előadott szavataikkal szintén tapsot nyertek. Az ünnepély a Szózat előadásával ért véget.

— **Ifjúsági bál.** Városunk ifjúságának egyrésze beleértve a mostan érettségizettek egy részét is, 28-án műsoros tánemulatságot rendezett. A műsor középpontját Csiky Lajos theologiai tanár szabadelőadása képezte, mely után a tánpera perdült ifjúság a reggeli órákig maradt együtt. Az estély jövedelme a középiskolák szegény tanulói számára felekezetre való tekintet nélkül létesített alap javára fordították.

ORBÁN NAGY ÉS TAMÁS

Isőrangú cipőraktára Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 12. sz.

Elismert szilárd és elegáns készítményű női, uri és gyermek-cipők. Olcsó szabott árak. Képes árjegyzéket díjtalanul küldenek.

Valódi Kobrak-cipők gyári raktára.

— **A párbaj.** A nemzetközi párbajellenes kongresszus múlt évben Budapestet jelölte ki székhelyül. Ez az első eset, hogy fővárosunk egy nemzetközi szervezés központja lett. A szövetség elnöke Dessewffy Arisztid képviselőházi elnöki tanácsos, főtitkára pedig Gergely Ede, akinek szerkesztésében közelebbről hagyja el a sajtót a központi iroda kiadásában francia nyelven megjelenő hivatalos közlöny. A hivatalos részen kívül ez alkalommal értékes irodalmi rész is lesz a közlönyben Európa legnevesebb politikusi, írói, tudósai és magas rangú katonai méltóságaitól, akik elmondják véleményüket a párbajellenes mozgalom ügyös voltáról és a társadalmi előítéletek leküzdésének szükségességéről. Többek között Kossuth Ferenc magyar kereskedelmi miniszter is véleményét nyilvánítja, amely így szól:

„J. B. Rousseau szerint: A bátor ember megveti a párbajt, a becsületes irtózik tőle. Mindazonáltal a bátor és becsületes emberek mindenkor megverekedtek, még pedig azért, mert a társadalmi előítélet felül kerekedik az egyén akaratán. Antigonust, mikor Pyrrhus, Csásár mikor Marcus Antonius, Metellust, mikor Satorius kihívta, egyszerűen azt válaszolták: „Nem elégték még meg az életet.” De nem minden ember helyezkedhetik Antigonus, Császár és Metellus álláspontjára, hogy ily választ adhasson.

A párbaj leküzdésére tehát első sorban a társadalmi előítéletek megszüntetése szükséges, és ime, ez az a cél, amelyet a nemzetközi párbajellenes szövetség maga elé tűzött. E cél nemes és előbb-utóbb valóra fog válni.

— **Nyomdásztanulónak** 2—4 középiskolai osztályt végzett fiút azonnal felvesz Betegh Pál könyvnyomtató-intézetébe Székelyudvarhelyt.

— **Munkások juniálisa.** A magyarországi cipész, csizmadia munkás és

munkások szakegyesületének székelyudvarhelyi csoportja — mintezik múlt számunkban már előre jeleztük is volt — jun. 27-én (vasárnap) a saját könyvtára javára a Gergely-féle sósfürdőnél táncmulatságot rendezett. A mulatság minden tekintetben kitűnően sikerült. Ennek az igazolásul a következő számok szolgáljanak: A négyest 50 pár táncolta, a tiszta jövedelem pedig 135 koronára megy. Ehhez a jövedelemhez felülfizetésekkel járultak hozzá: Soó Domokos városi tanácsos és Orbán Nagy és Tamás cipész cég 10—10 K, Subert János és Wagner Henrik 5—5 K, Kondrád Albert, Benedek Géza és Zengliczki Károly 4—4 K, Löbl M. szabómester 3 K, Dr. Sebesi János alispán, Merc Károly és Szigeti Dénes 2—2 K, Lőrinc Károly 1 K 20 f, Képiró Lajos 1 K 20 f, Nagy István 1 K, Kajcsa Balázs 60 f, Gábor Károly, Csergő István és Konner József 50—50 f, Potor Gergely és Csató Ferenc 40—40 fillért, Nagy Károly, Nagy Zoltán, Csiszár László, Veress Mihály és Lestyán Ignác 20—20 fillért. Nevezetteknek szíves adományaikért, valamint mindazoknak, a kik a siker érdekében közreműködtek, ez uton is köszönetet mond a rendezőség.

Meghívás.

Szentábrahám és vidéke állattenyésztőinek szövetkezete 1909. évi július hó 11-én d. u. 3 órakor

rendes közgyűlést

tart; melyre a tagok, az alapszabályok 22. §-a értelmében meghívottak.

N a p i r e n d:

1. A múlt évi üzlet eredményről szóló jelentésnek tárgyalása.
2. Zárszámadások megvizsgálása és a felmeztvény megadása.
3. Mérleg megállapítása.
4. Netaláni indítványok.

Szentábrahám, 1909. július 1 én

az Igazgatóság.

— **Szerencsétlen végű baleset.** Horváth József székelyszentkirályi szatócs és korcsmáros a múlt napokban bevásárlás végett szekérével bejött Székelyudvarhelyre. Mikor hazafelé tartott, a vasúti állomás tájékán, lovai egy hengerelő fától megijedve megvadultak és gazdájukat az ut mellett levő sáncba fordították. Horváth oly szerencsétlenül esett, hogy lába bokánál eltört. Sérülésével, mely hosszas gyógyulást igényel, a vármegyei kórházba szállították.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

XXXXXXXXXXXX

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint gyászjelentések.

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkákat izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnék

Betegh Pál

villamos üzemre berendezett könyvnyomtató és könyvkötő-intézetében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

Videki megrendeléseket azonnal elintézi.

XXXXXXXXXXXX

Kiadó szobák. Két elegánsan butorozott szoba, esetleg külön-külön is kiadó Székelyudvarhelyt, Bem-utca 10. szám alatt.

OGORVOS

Perl József

American Dentist

Székelyudvarhelyre megérkezik.

Elvégez minden fogorvosi műtétet, u. m. foghúzást teljes érzéstelenítéssel; arany és más töméseket. Készít műfogakat és teljes fogsorokat — szápadlás nélkül. Arany és híd munkák. Lakása: Budapestszálló 2. sz. alatt. Rendel. naponta délelőtt 9—12 és délután 2—5 óráig.

Elvállal teljes irodai- és iskola-berendezéseket olcsó áron

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelymegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú diszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, szines és virágos leveledpapirok és boritékok, level-kartyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel. levélpapirosok stb. Nagy választék tájképes, virágos, genre, művész- és alkalmi kartyákból és üdvözlő jegyekből

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súlyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapirok, vonalzott és rovatos papirok, rajzpapirok, írógéppapirok, csomagoló és selyempapirok, másolópapirok, itató-papirok, szűrő-papirok, torta- és befőző-papirok, könyvkötő-papirok és papirkülönlegességek. Kartyapapirok.

Lemez-papirok minden súlyban. hangjegypapirok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, rajzminták, szépirási és rondírási minták. Olcsó legyező-faldiszek, klozetpapirok, szivarkahüvely, szivarka s névjegy-tárcák Dohány- és szivartárcák bőrből és fémből. Bőrtárcák, pénzes-erszények, okmány és írománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház)

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kartyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

k ö n y v k ö t é s z e t é t

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acéltollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárak, disztollszárak. **Írók**, fekete, szines és másoló-írók, notes írók, csavari-írók (crayonok), zsebírónok, csavarírónok, íróvédők, íróhegyezők. **Kréták**, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, szines kréták. **Tinták**, legjobb irodai és másoló tinták, szines, vegy- és ruhajelző tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDÜ, hegedüvönő, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. **Dan-goló-sipok** és **csinák**. Monogramok fehérnemű és levelpapirjelzésre. **Kézi nyomda**. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári árban.

Állandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok.**

u. m. községi, körjegyzői, szolgabiroisági, végrehajtói, ügyvédi, lelkeszi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megyei **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák, tolltokok, itató-deszkák, olaj-s zfesték minden színben. Ecetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyeg szegek, kapesok stb.

Postatakarékpénztári chekk-clearing szám a 10.489

Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató- és könyvkötő-intézetéből Székelyudvarhelyt. 1909.